

udgaaende historiske Fremstilling særlig gør gældende, at Prostitution altid findes, hvor stor Frihed der end hersker i kønslig Henseende i et Samfund; overhovedet mener hun, at Prostitutionen kun kan nedbringes nævneværdig til Tider, hvor en eller anden Form for Religion har gennemtrængt Befolkningen. Forfatteren viser sig i det hele som en ivrig Forsvarer af det legale Ægteskab som saadant, idet hun erklærer, at der i Øjeblikket ikke kan tænkes noget højere Ideal end det monogame Ægteskab, afsluttet i den Hensigt, at det skal vare bestandigt; men samtidig forlanger hun saa, at Lovgivningen bliver ændret, saaledes at Adgangen til Skilsmisse lettes, navnlig derhen, at fælles Overenskomst regnes for tilstrækkelig Skilsmissegrund og — last not least — saaledes at Kvinden kan gaa ind i Ægteskabet som en fuldtud ligeberettiget Personlighed.

Elna Dahlberg.

ADAMS and SUNNER. **Labour Problems.** A Textbook. New York 1907. (579 S.).

Det Hovedformaal, Forfatterne af ovennævnte Værk tilsigter, er fortrinsvis at give en i praktisk anskuelig Form vejledende Oversigt over det amerikanske Arbejderspørgsmaal. Beskrivelsen heraf er ganske naturligt, baade for den uundværlige Sammenlignings og uadskillelige Aarsagssammenhængs Skyld, ledsaget af flygtigere Strejftog ind paa de forskellige tilsvarende Forhold andetsteds. Som det foreliggende Arbejde fremtræder med sit specielt paa-trykte Stempel af en Lærebog til Brug ved Universitetsundervisningen, kommer uvilkaarlig denne Omstændighed først og fremmest i Betragtning og paavirker Bedømmelsen af Bogens hele Værd og Betydning for den økonomiske Videnskab. Det Helhedsindtryk, man faar af den givne Fremstilling, er at den er besjælet af en overmaade

udgaaende historiske Fremstilling særlig gør gældende, at Prostitution altid findes, hvor stor Frihed der end hersker i kønslig Henseende i et Samfund; overhovedet mener hun, at Prostitutionen kun kan nedbringes nævneværdig til Tider, hvor en eller anden Form for Religion har gennemtrængt Befolkningen. Forfatteren viser sig i det hele som en ivrig Forsvarer af det legale Ægteskab som saadant, idet hun erklærer, at der i Øjeblikket ikke kan tænkes noget højere Ideal end det monogame Ægteskab, afsluttet i den Hensigt, at det skal vare bestandigt; men samtidig forlanger hun saa, at Lovgivningen bliver ændret, saaledes at Adgangen til Skilsmisse lettes, navnlig derhen, at fælles Overenskomst regnes for tilstrækkelig Skilsmissegrund og — last not least — saaledes at Kvinden kan gaa ind i Ægteskabet som en fuldtud ligeberettiget Personlighed.

Elna Dahlberg.

ADAMS and SUNNER. **Labour Problems.** A Textbook. New York 1907. (579 S.).

Det Hovedformaal, Forfatterne af ovennævnte Værk tilsigter, er fortrinsvis at give en i praktisk anskuelig Form vejledende Oversigt over det amerikanske Arbejderspørgsmaal. Beskrivelsen heraf er ganske naturligt, baade for den uundværlige Sammenlignings og uadskillelige Aarsagssammenhængs Skyld, ledsaget af flygtigere Strejftog ind paa de forskellige tilsvarende Forhold andetsteds. Som det foreliggende Arbejde fremtræder med sit specielt paa-trykte Stempel af en Lærebog til Brug ved Universitetsundervisningen, kommer uvilkaarlig denne Omstændighed først og fremmest i Betragtning og paavirker Bedømmelsen af Bogens hele Værd og Betydning for den økonomiske Videnskab. Det Helhedsindtryk, man faar af den givne Fremstilling, er at den er besjælet af en overmaade

indsigtsfuld og fornuftig Tankegang, ligesom Skildringen maa siges at yde et lødigt Bidrag til at fremme Forstaaelsen af et betydningsfuldt Led i det endnu mere omfattende og for Nutidens Samfundsliv saa stærkt aktuelle sociale Spørgsmaal. Forfatterne røber deres ægte medfødte Racesans for de konkrete Kendsgjerningers Magtfulde, hvilken Tendens giver sig slaaende Udtryk i de velgørende friske Pust af Virkelighed, der umiskendeligt gennemtrænger Fremstillingen. Skønt Bogen er spækket med statistiske Oplysninger, kan det siges til Forfatternes Ros, at de ikke, som det desværre altfor ofte er Tilfældet, er gaaet overfladisk men tværtimod samvittighedsfuldt tilværks med at bearbejde og opstille det fremførte statistiske Materiale, der ligesom et fotografisk Billede ledsager den tørre Beskrivelse for at forhøje Helhedsvirkningen af denne.

Værket er inddelt i to Bøger, hvori Spørgsmaalene behandles under de to Kategorier: Onder og Hjælpe-midler. Under førstnævnte Rubrik behandles igen Spørgsmaal som ¹⁾ Kvinde- og Børnearbejde, ²⁾ Indvandring, ³⁾ Sweating Systemet, ⁴⁾ Fattig-, Løn- og Arbejdsløshedsforhold, hvorefter følger i anden Bog en Omtale af efternævnte Spørgsmaal: ¹⁾ Striker og Boycotting, ²⁾ Fagorganisationer af Arbejdsgivere og Arbejdere, ³⁾ Bilæggelse af Arbejdsstridigheder mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, ⁴⁾ Delagtiggørelse i Driftsgevinsten, ⁵⁾ Kooperation, ⁶⁾ Teknisk Fagundervisning, ⁷⁾ Arbejderlovgivning. Det er ikke her Meningen at dvæle udførligere ved de foran anførte Enkeltheder, men kun ganske kortelig at gengive og kritisere visse mere betydende Træk deraf.

Undersøgelsen indledes med et særligt Kapitel, hvor Forfatterne lejlighedsvis finder Anledning til at anstille nogle almindelig holdte, filosofisk set bemærkelsesværdige Betragtninger over det omhandlede Spørgsmaal. Hvor mange knudrede Genvordigheder dettes rette Løsning end forvolder den spekulative Reformator, finder Forfatterne imidlertid en forholdsvis tilfredsstillende Trøst

i den Omstændighed, at man dog i hvert Fald skal søge at løse Opgaver, der direkte fremtræder som en uundgaaelig Konsekvens af den Samfundet beherskende Fremskridtstendens, og ikke nødes til at give sig i Kast med Løsningen af hine under de ulige sværere Forhold, som Symptomerne paa en almindelig nær forestaaende Dekadenceperiode uvilkaarligt frembyder. Denne Betragtningssmaade er ifølge Sagens Natur langt fra tilfredsstillende, da den ikke tager Hensyn til den individuelle Interessesfære, hvor netop for Fremskridtets Skyld megen følelig Nød og Elendighed bestandig afstedkommes under Forholdenes ofte hensynsløse Udviklingsgang. For at raade Bod paa slige lige saa uundgaaelige som beklagelige Tilstande, er det Samfundets uafviselige Ret som Pligt at træde hjælpende til for efter bedste Evne og saa vidt muligt systematisk at læge de Saar, de lunefulde Tilfældigheder tilføjer. Herved føres man ind paa hele det brændende Spørgsmaal om det offentliges formaalstjenlige Indblanding i Individernes naturlige Interessesfære, og uden at fordybe os videre heri, skal kun saameget siges, at hvad Opfattelse man nu end hylder angaaende nævnte Sag, maa man dog vistnok erkende Vægten af den Betragtning, Forfatterne utvivlsomt med Rette gør gældende, naar de betoner Nødvendigheden af, at den private Foretagsomhed i det store og hele helst bør udfolde sig — *pari passu* — under en hensigtsmæssig regulerende Indflydelse fra det offentliges Side.

Hvad Bogens enkelte Afsnit angaar, kan det først fremhæves, at det mærkeligt nok aldeles ikke er faldet Forfatterne ind med en eneste Stavelse at berøre Boligspørgsmaalet, hvis vidtrækkende Betydning for det store Samfund i Almindelighed og for Arbejderklassen i Særdeleshed ellers er bleven saa almindelig anerkendt, og det netop paa engelsk Grund. Ligeledes føles det unægteligt som et Savn, at der mangler nogen Redegørelse for den sociale Forsikrings omfattende Betydning for de forskelligartede heromhandlede Spørgsmaal. Dette finder

dog maaske en mere nærliggende og forstaaelig Forklaring i den Omstændighed, at offentlig social Forsikring i det hele taget endnu ligger engelsk Tankegang ret fjernt, og vistnok vil have vanskeligt ved at trænge igennem som Led i Foranstaltninger til Fremme for Arbejderklassen i et Samfund, hvor det alene ved det energiske private Initiativ skabte og udviklede Forsikringsvæsen har vundet saa stor Udbredelse. Heraf vilde man maaske omvendt slutte, at der da netop maatte være tilvejebragt de fornødne Betingelser for at kunne skride til Indførelsen af offentlig social Forsikring. Hvert Sted har nu sine Ejendommeligheder, og det nuværende Omraade hører til dem, hvor Forskellen f. Eks. mellem engelsk og tysk Opfattelse træder skarpest frem. Indvandringsspørgsmaalet indtager, som det var at vente, en fremragende Plads blandt de fremførte Emner, og blandt de Foranstaltninger, der er trufne herimod, bør særlig mærkes den Fremgangsmaade, der er den eneste rette at følge, naar der overhovedet økonomisk set skal gives skrappe Betingelser for Indvandringen af fremmed Arbejdskraft, nemlig Forbudsbestemmelser mod kontraktmæssig Import af fremmed Arbejdskraft under en Strike. Dette synes kun at være en logisk Konsekvens af Formaalet med en økonomisk Indvandringslovgivning, og Udeladelsen af et saadant Forbud vil let gøre de øvrige Forbudsbestemmelser illusoriske. Men paa den anden Side har man dog ikke vovet at gøre Skridtet fuldt ud ved tillige at anordne en Indførselstold paa fremmed Arbejdskraft, en Foranstaltning som Praksis og Teori synes at stemme godt overens om at kræve gennemført, og hvis Hensigtsmæssighed Henry George allerede paapegede. — Med Hensyn til Arbejdsløshedsspørgsmaalet staar man saa at sige lige overfor et »sine qua non«, dets definitive og hensigtsmæssige Løsning maa søges ikke i en eneste, men derimod i mange Slags sammenfaldende Foranstaltninger. Særligt paatrænger Spørgsmaalet om Retten til Arbejde sig, og for saa vidt er det kun glædeligt at kunne konstatere, hvor en dybere

Forstaaelse af dette fælles Livsspørgsmaal, der nuomstunder gør sig saa ejendommelig højlydt gældende, har gennemtrængt den almindelige Bevidsthed. — Fyldigt og interessant behandlet er Afsnittene om Striker og Boycotninger samt om Fagorganisationerne. Med Interesse følger man Fremstillingen af de amerikanske Fagforeningers Udvikling, der ikke har været saa glørværdig som de engelskes, men dog har haft stor Betydning for Arbejderforholdene i den nye Verden, ikke mindst ved den regulerende Indflydelse, de har formaaet at øve paa Striker. Uagtet Forfatterne jævnlig henviser til England som det typiske Arnested, hvorfra Fagforeningsbevægelsen er udgaaet, finder de ingen Lejlighed til at omtale den nye engelske »Trade Union Act« af 1906, hvis Hovedbetydning netop ligger deri, at der paa det nysnævnte Omraade — ligesom forøvrigt ogsaa paa Ulykkesforsikringens — ved den økonomiske Videnskabs Hjælp er trumfet Retstilstande igennem, der gaar langt videre end det egentlig lader sig forene med og forsvare ud fra en stræng juridisk Tænkemaade. Det er vel værd at lægge Mærke til, hvor den i sin Tid konstitutionelle ensidige Fastslaaen for Tid og Evighed af den individuelle Økonomis Princip unægtelig har virket og fremdeles virker som en byrdefuld Hemske paa en tidssvarende Udvikling af den amerikanske sociale Lovgivning, der i mange Tilfælde maa ty til usikre og efter Omstændighederne ret lunefulde Lovfortolkninger, for heri at søge den nødvendige Støtte til den forønskede Gennemførelse.

I mange Henseender er det saaledes et alt andet end lyst Indblik man faar i Forholdene; men det gælder her som andetsteds, at man kun ikke lader sig afskræmme af Vanskeligheder, som man dog maa og skal søge at overvinde. Fremfor alt bør der i nøje Samklang med den demokratiske Tankegang, der gennemstrømmer Nutidens Samfundsliv, tilstræbes en større Ligelighed saavel i økonomisk som i politisk Henseende; men dette Maal maa realiseres ved at hæve Underklasserne op og ikke ved at sænke Niveauet. **A. van Mehren Levinsen.**